

AREND VAN SAVOYEN, geb. 1926 vertelt over de oorlog.

In de oorlog werden jonge mannen opgepakt om in Duitsland te gaan werken.

We woonden toen in Kralingen, later in Nieuwerkerk. Het was november 1944.

We hoorden dat er razzia zou komen, dat gebeurde regelmatig.

Met 5 jongens verstopten we ons in een hooiberg. De moffen hadden natuurlijk meer met dat bijltje gehakt en schoten kogels door de hooiberg.

Wonderwel was er niemand geraakt. Door de schrik kwamen we tevoorschijn.

Wim Labrie had zich verstopt in een schoorsteen, hij keek of het veilig was, maar toen zij hem zagen moest hij 'aus' komen.

Even wat spullen pakken en moesten direct weg. Moeder huilde, ze dacht, die zie ik nooit meer terug en die kans was groot. Mannen uit de gehele Rotterdamse omgeving verzamelden zich in de Marinierskazerne. Rond Gouda verzamelde ze in de st. Janskerk.

Na 1 nacht op het stro gingen we lopend weg in een onafzienbare rij. Zo'n 50.000 mannen van 17 tot 40 jaar zijn in oorlogstijd afgevoerd, ongeveer 10.000 moesten werken bij de verdedigingswerken, de rest ging naar Duitse industrieën per trein.

We liepen via Capelle en Nieuwerkerk naar de Waddinxveens Dobbelman –sigarettenfabriek. Onderweg als je een beetje opzij liep van de rij werd er geschoten, een jongen werd in zijn longen geraakt door Duitse schurken, ze droegen valschermjagers met patroonbanden voor de borst. We sliepen daar een nacht op stro.



O.T.H. van Savoyen Nieuwerkerk

NAAR UTRECHT.

De zwakkeren die niet naar Utrecht konden lopen mochten in een Duitse auto meerijden, die werden nog al eens beschoten. Wij hoorden dat die jongens naar Duitsland werden gereden, dus dan maar liever lopen. We kregen een boterham met kaas voor de hele reis. Onderweg kregen we van mensen een appeltje. Moe en doornat kwamen we aan in de door Duitsers bezette Kromhoutkazerne.

We kregen daar een misselijkmakende krottenprak.

De groepen werden gesplitst, wij moesten naar Wolfheze in de gevechtslinie waar de luchtlandingen van geallieerden waren.

Bij een oude boerderij sliepen we in een leeg varkenshok, doornat en hongerig.

Onze groep van 300 man kwam in een leegstaande gehandicapten kliniek in Neder Veluwe.

Heel primitief, geen stroom, geen verwarming, ook geen wasgelegenheid, wij wasten ons in de vijver.

We sliepen gekleed in de kelder op de grond, vanwege gevaar van de V1's die nogal eens neerkwamen.

Eten uit de gaarkeuken, 's nachts liep het soms je lijf uit.

Met kerst kregen we gebraden 'konijn' (een kat) in levertraan gebakken.



van Savoyen

De moffen stalen voor Duitsland karrenvrachten huisraad uit huizen van de evacueerden. We haalden een fornuis, kolen, volle weckpotten uit gebombardeerde huizen en groeven aardappelen uit de grond.

Labrie jatte eten uit de Duitse soldatenkeuken.

We moesten loopgraven met de schop graven, bomen omhakken voor versteviging, grote bunkers bouwen en munitie naar de stellingen sjouwen.

De granaten vlogen altijd om je heen, je was je leven niet zeker, dat wekte veel angst. De Engelsen bestookten Doorwerth met mortiergranaten.

Elke werkdag kreeg je 5 gulden, bij granaatbeschietingen 10 gulden.

Ik zag daar mijn oude leraar van de ambachtschool, hij strafte toen met veel strafregels.

Hij kon nog geen schop in de grond krijgen met zijn zachte handjes. Als tuinder had ik harde handen en groef een gat voor hem, hij was me erg dankbaar.

GEVLUCHT

Net voor het appél zijn Labrie en ik weggevlucht, heel gevaarlijk, maar het is gelukt. Onderweg waren veel aanhoudingen door moffen, maar Labrie was verzetsman geweest en heel slim, hij wist zich er altijd uit te praten. Dan werkte we z.g. voor de voedselvoorziening, dan weer wat anders. We liften een stuk met Duitsers, wel link, maar eindelijk kwamen we heelhuids weer thuis.

Nu wonen mijn vrouw en ik al 60 jaar in Nieuwerkerk waar ik een tuinderij had.

Door Elly van Gelderen

